

یکی از ویژگی‌های تمدن‌ها داشتن اقتصاد پُر رونق است.

در عصر باستان مردم سخت کوش ایران با بهره بردن از منابع محیطی انواع فعالیت‌های اقتصادی را انجام می‌دادند.

کشاورزی و دامپروری

با توجه به شواهد و مدارک باستان‌شناسی، فلات ایران از **نخستین** سرزمین‌هایی بوده که **کشاورزی** و **پرورش دام** در آن آغاز شده است.

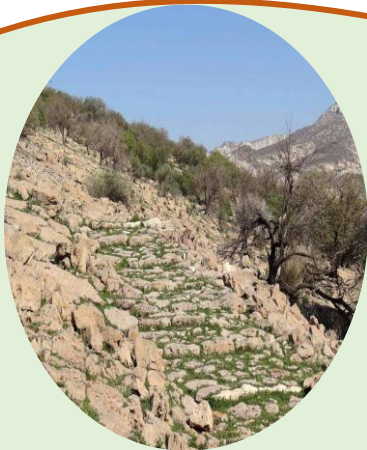
- ❖ **کشاورزی** مهم‌ترین **پیشه** و **وسيله معيشت** در ایران باستان بود.
- ❖ در **اوستا کتاب مقدس زرتشتیان** به اهمیت و ارزش کار کشاورزی اشاره شده است.
- ❖ فعالیت کشاورزی از طرف حکومت **تشویق** می‌شد.
- ❖ **گندم و جو** مهم‌ترین محصول زراعی ایرانیان باستان بود.
- ❖ **کشت پنبه** نیز در نواحی مستعد رواج داشت. و به همین جهت کارگاه‌های پنبه ریزی توسعه یافت و **پارچه‌های پنبه‌ای** یکی از **صادرات مهم** بعضی از ایالات بود.

مهم‌ترین فعالیت اقتصادی در ایران باستان **کشاورزی** بود.

صنعت

- ❖ تهیه پارچه‌های لطیف از پنبه، ابریشم و پشم و شال‌های پشمی و حریر در **کارگاه‌های مرو، ری، اهواز و شوشتر** رواج داشت.
- ❖ ایرانیان در پیشه **نجاری، آهنگری و شیشه‌گری** نیز پیشرفت کرده بودند.
- ❖ در دوره **ساسانی، ارابه‌های ساخت ایران** به **ظرافت و زیبایی**، مشهور بوده است.
- ❖ ساختن اسباب و اثاثیه منزل، شمشیر، ابزارهای کشاورزی و ابزارهای جنگی مانند بازوبند و زره و نظایر آنها نیز از مشاغل آن دوره بود.

تجارت

به فرمان داریوش اول، «جاده شاهی» ساخته شد.

مهم‌ترین عوامل رونق تجارت در ایران باستان:

- (۱) ساخت راه‌ها (جاده شاهی) (۲) برقراری امنیت در راه‌ها
- (۳) ساخت کاروانسراهایی در فاصله‌های معین (۴) ضرب سکه

تصویری از جاده شاهی

جاده ابریشم راهی بود که **چین و هند** را در شرق، به **اروپا در غرب** متصل می‌کرد و بخشی از این جاده هم در دوره اشکانیان از خاک ایران (شهرهای صد دروازه (دامغان)، ری، هگمتانه (همدان) عبور می‌کرد.

در آن زمان **ابریشم، ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری** بود که از **چین به ایران** و سرزمین‌های دیگر صادر می‌شد.

در نقشه زیر کشور ایران مانند یک پل ارتباطی بین شرق و غرب قرار دارد.

حکومت‌های ایران باستان چگونه از موقعیت ارتباطی کشور در مسیر جاده ابریشم استفاده می‌کردند؟

حکومت ساسانی مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و روم (اروپا) می‌شد و تمایل داشت که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه‌های ایران تبدیل به پارچه شد به روم فروخته شود.

ایران خود نیز صادرکننده کالاهای گوناگون مانند: سنگ‌های قیمتی، پارچه، قالی و محصولات کشاورزی بود.
در دوران ساسانی، تجارت دریایی رونق گرفت و بنادر خلیج فارس، لنگرگاه کشتی‌هایی بودند که به کشورهای دور و نزدیک ایران رفت و آمد می‌کردند.

ضرب سکه: در زمان **هخامنشیان** برای اولین بار به فرمان **داریوش اول**، سکه‌های **زرین** به نام «دریک» یا «زریک» ضرب شد. تا قبل از رواج سکه، مبادلات محصولات به صورت کالا به کالا صورت می‌گرفت.
ضرب سکه، باعث رونق تجارت شد. به طوری که بازرگانان با داشتن پول می‌توانستند کالاهایی خریداری کنند و آنها را به قیمت بیشتر بفروشند. **سکه‌های زرین فقط به فرمان و به نام پادشاهان ضرب می‌شد.**
حاکمان ایالت‌ها می‌توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه‌های نقره‌ای یا مسی ضرب کنند.

در ایران باستان، **مالیات**، منبع اصلی درآمدهای حکومت‌ها بود که به صورت نقدی یا جنسی دریافت می‌شد. بیشترین حجم مالیات را **کشاورزان** می‌پرداختند.

دامداران به نسبت تعداد دام‌هایشان و **پیشه‌وران و بازرگانان** نیز به میزان کالا و خدماتی که عرضه می‌کردند، مالیات می‌دادند.
 مالیاتی به نام **مالیات سرانه** نیز فقط از **عامه مردم** گرفته می‌شد. و بزرگان و اشراف از پرداخت آن معاف بودند.

گاهی به دلیل خالی بودن خزانه، میزان مالیات‌ها را افزایش می‌دادند. مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی، بخشش‌هایی صورت می‌گرفت.

بخش زیادی از درآمدهای حکومتی **صرف جنگ با دشمنان** می‌شد.

قسمت دیگری از آن، به **مصارف شخصی شاه، شاهزادگان، درباریان و ساختن کاخ‌های مجلل** می‌رسید.

بخشی از درآمد را در امور **مانند پرداخت حقوق به مأموران حکومتی و همچنین احداث، نگهداری و تعمیر آتشکده‌ها، کاروانسراها، قنات‌ها، سدها و...** خرج می‌کردند.